

Valtuustoaloite: mielenterveysambulanssi pysyväksi käytännöksi Pirkanmaalle

Ensihoidon mielenterveystehtävät ovat kasvaneet vuodesta 2016 yli 70 prosenttia. Siksi Pirkanmaalla toteutettiin lokakuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana mielenterveysambulanssin pilotti, jonka toiminta-alueeseen kuuluivat pääsääntöisesti Kangasala, Lempäälä, Nokia, Pirkkala, Tampere ja Ylöjärvi. Pilotin aikana yksikkö kohtasi yli 1200 mielenterveyden ongelmien vuoksi apua tarvitsevaa ihmistä.

Pilotin tulokset olivat lupaavia. Tutkimuksen mukaan mielenterveysambulanssi vähensi Acutaan päätyvien potilaiden määrää 6 prosenttia verrattuna tavanomaiseen toimintatapaan. Moni potilas koki saamansa avun selvästi paremmaksi kuin päivystyksessä tai normaalissa ambulanssissa. Vaikka yksikkö keskittyi mielenterveystehtäviin, se ei lisännyt muiden ambulanssien kuormitusta. Mielenterveysambulanssi pystyi hoitamaan myös somaattisia ongelmia, joiden taustalla oli psyykkinen kriisi, kuten viiltelyn aiheuttamia haavoja, paniikkikohtauksen laukaisemia hengitysvaikeuksia ja itsetuhoisuuteen liittyviä myrkytyksiä. Lisäksi se vähensi poliisin tarvetta tehtävillä, ohjasi potilaita tarkoituksenmukaisiin hoitokontakteihin ja vähensi hoidosta kieltäytymistä. Toimintaa tuki mahdollisuus konsultoida psykiatrian etupäivystäjää ja antaa tarvittaessa rauhoittavia lääkkeitä.

Mielenterveysambulanssi oli tarkoitus ottaa pysyväksi osaksi palvelutasopäätöstä vuoden 2027 alusta. Aluehallitus vastaa palvelutasopäätöksestä, mutta esitys ei lopulta edennyt, koska painopiste päätettiin siirtää psykiatrisen kotisairaalan kehittämiseen. Psykiatrinen kotisairaala on erittäin tärkeä palvelu, mutta sen toiminta ei kata niitä vuorokaudenaikoja, jolloin 66 prosenttia mielenterveystehtävistä ilmenee, eli öisin ja viikonloppuisin. Pilotin aikana ensihoitajat oppivat myös tunnistamaan usein apua tarvitsevat potilaat ja saattoivat toimia ikään kuin omalääkärimallin tavoin, sillä potilaan aiempi vointi, oirekuva ja riskit olivat heille tuttuja.

Mielenterveysambulansseja on käytössä esimerkiksi Suur-Tukholmassa, Skotlannissa ja Lontoon alueella. Nämä mielenterveysambulanssit ovat tuoneet huomattavia taloudellisia säästöjä. Myös Pirkanmaalla pilotti osoitti, että toiminta ei lisää kustannuksia, vaan keventää päivystyksen ja poliisin kuormitusta. Ennen kaikkea se parantaa potilaiden saamaa kohtelua, vähentää stigmaa ja lisää turvallisuuden tunnetta. On tärkeää, että käytössä oleva ambulanssi ei kanna mielenterveyteen viittaavia erillisiä tunnuksia, sillä se tukee yhdenvertaista ja ennakkoluulottomaa palvelua.

Mielenterveysambulanssista on parhaillaan laadittavana väitöskirja, joka tarkentaa sen vaikuttavuutta ja arvioi mallin soveltuvuutta valtakunnallisesti. Pirkanmaa voi olla tämän kehityksen edelläkävijä ottamalla mielenterveysambulanssin pysyväksi käytännöksi.

Me allekirjoittaneet esitämme, että mielenterveysambulanssista tehdään pysyvä käytäntö Pirkanmaan hyvinvointialueella osana ensihoitopalvelua.

Henri Backman
aluevaltuutettu (vihr)

Julia Sangervo
aluevaltuutettu (vihr)

Johanna Kirjavainen (vihr)
Olga Haapa-aho (vihr)
Anita Huhtala (vihr)
Satu Hintikka (vihr)
Tiina Wesslin (vihr)
Petra Aalto (vihr)
Petri Siuro (vihr)
Hanna Sareila (vihr)
Sanna Piitulainen (vihr)
Iia-Elisabeth Suomi (vihr)
Mikko Aaltonen (vas)
Milka Hanhela (vas)
Lotta Hamari (sdp)
Markku Virkamäki (sdp)
Atte Virolainen (sdp)
Jenni Jokinen (sdp)
Anna Moilainen (vihr)
Sirpa Pursiainen-Hautala (KD)
Sari Tanus (KD)